

Albert Villaró ha guanyat el darrer premi Josep Pla amb una història que manipula el passat
QUIM PUIG

NOVEL·LA JORDI CAPDEVILA

va xarxa d'informació catalana a Madrid. Ell serà el protagonista central de la sèrie d'accions grotesques que passaran en una capital espanyola amb un govern que encara viu obsedit per la pèrdua de Catalunya. Alhora, la ciutat viu un èxtasi espiritual amb la celebració del Congrés Eucarístic Internacional.

Mossèn Farràs i Josep Pla

La vida i miracles de mossèn Farràs, descrita magistralment per l'autor, avala ja una novel·la sobre Catalunya, amb Madrid com a eix central de la narració i que té com a escenaris secundaris Barcelona, Andorra i Irlanda. Ressalta també el paper instigador que l'escriptor Josep Pla, corresponsal a la capital espanyola, fa en moments crítics de l'acció, amb cròniques amb el seu estil característic que fan canviar el curs dels fets. L'actitud dels activistes irlandesos, que participen en la trama sense saber de què va tot, també posa sal a una fabulació visionària i burlesca, però amb connexions amb l'actualitat política de casa nostra.

La més transcendent és la incertesa de com acabarà tot, ja que l'autor deixa tres possibles desenllaços de la trama narrativa per tal que el lector triï sentimentalment o visceralment com vol que acabi la història. La biografia jocosa dels 320 personatges reals que es passen pel relat, condensada en 81 pàgines, pot ajudar a decidir l'elecció.

A més del seu valor temàtic i literari, el llibre també pot tenir beneficis terapèutics per a tota mena de lectors que viuen ansiosos o angoixats per la incertesa de la situació política actual. Un valor important per recomanar la seva lectura. En qualsevol cas, el llibre ja va rebre el suport del jurat del premi Josep Pla. L'obra anterior d'Albert Villaró ja havia estat guardonada amb el premi Nèstor Luján de novel·la històrica per *Lany dels francs* (2003), i el premi Carlemany pel llibre *Blau de Prússia* (2006). *

La realitat de la fantasia

Una Catalunya independent des del 1934, quan el general Batet es va posar a favor de la proclamació de l'Estat Català de Lluís Companys, es troba amenaçada el 1949 pels intents de l'Espanya mutilada per reconquerir-la. A partir d'aquests fets imaginaris, Albert Villaró (la Seu d'Urgell, 1964) ha bastit una novel·la de ficció històrica deliciosament tramada, divertida, a vegades esperpèntica, de prosa delirant i prou oportunista per poder-la comparar amb la situació actual.

El procés s'inicia quan la República Catalana encara es refà de la invasió alemanya i té prou problemes per mantenir la pressió espanyola. Franco és mort però el dictador Sanjurjo juga amb totes les armes disponi-

bles per conquerir novament les antigues províncies de l'est.

Al govern català, presidit per Carrasco i Formiguera, se li encenen les alarmes quan desapareix a Madrid la seva xarxa d'informadors secrets que hi tenia per controlar i comunicar totes les accions que prepara la dictadura espanyola contra Catalunya. És aleshores quan reapareix la figura de mossèn Farràs, antic líder de la resistència contra la invasió alemanya, que rep l'encàrrec de frenar una gran acció que prepara a Madrid l'exèrcit espanyol contra la dissidència catalana. El capellà, que fa de vicari a Llorç (Andorra) per fugir del seu passat d'espia i lluitador per la causa catalanista, és rescatat pel govern de la plaça Sant Jaume per dirigir la no-

ELS AMBAIXADORS
Albert Villaró

Premi Josep Pla
Editorial: Destino
Barcelona, 2014
Pàgines: 684
Preu: 21,95 euros

MEMÒRIES XAVIER FERRÉ

Criteri propi

L'editorial Voliana, que condueix amb encert el sociolingüista Jordi Solé Camardons, ha publicat uns retrats –que alhora acompleixen la funció de fragments autobiogràfics– del compatriota i empenedor Esteve Albert (1914-1995).

La historiografia oficial ha tendit –i tendeix– a marginar –quan no a esborrar– referents que no *encaixen* amb un suposat relat autonomista, constitucional. El legalisme, doncs, arriba a esdevenir enemic del coneixement i de qualsevol projecte transformador, com el que estem vivint en el present.

Dic això perquè el lector es farà cabal d'una trajectòria que costa d'encaixar en tipologies apriorístiques. Les set semblances que Albert ens presenta –Serra i Moret, Josep Carner,

Fèlix Millet, Antoni Comas, Joan Peiró, Pau Casals i Carles Cardó– recorren diversos escenaris –exili i interior– però sobretot forneixen d'elements inèdits per repensar la història nacional entre els anys quaranta i cinquanta. En diverses ocasions el narrador ens situa en la cruïlla entre el 1948 i el 1953, que ve a suposar un cert relleu generacional entre el grup que publica la revista *Ariel* i l'emergència de la revista universitària *Curial*. Però complementàriament, el curador de l'obra, Puig i Pla, ens diu que el franquisme vencé definitivament –es legitimà políticament– en aquesta conjuntura. Certament, com es desprèn de diversos passatges de l'assaig, l'es-

cenari d'un dictador que va *preparant* la reconversió del franquisme en monarquia es produeix en un moment paral·lel al sorgiment d'aquest nou nucli d'activitat nacional i política.

El gresol de cruïlles que el periodista de Dosrius ens ofereix –i ací rau en bona part l'interès d'aquest text– permet de plantejar la necessitat d'un estudi aprofundit sobre el període esmentat des del vessant humà i intel·lectual. Per quan una biografia d'Antoni Comas, representant significat del nucli de *Curial*? A més de la necessària història cultural sobre editorials, potser caldria treballar més trajectòries individuals i de grup d'un període fonamental a l'hora de construir baules de connexió intra i interterritorials.

Però l'or era fals

La cosa gira entorn d'una maleta abandonada en un vagó d'un tren regional al sud de París, el RER B. Una maleta que conté 20 lingots d'or. A la contracoberta ja se'ns avisa que, tot i haver rebut un premi de novel·la curta –el darrer Just M. Casero, convocat fa 33 anys per la llibreria 22 de Girona–, és un text que s'escapa del seu gènere. Llegim que es tracta d'un *thriller*, un joc literari, una combinatòria de possibilitats narratives, un text experimental en línia amb Queneau, Perec o Cortázar, i fins i tot, sent més combatius, una antinovel·la. El que no es diu és que la lectura de *Totes les estacions de França* aboca a la vivència d'una altra lògica. I és que Oriol Ponsatí-Murlà (filòsof, editor i antipianista) ha construït un virtuós exercici d'arquitectura del relat.

Ponsatí-Murlà ha mesurat amb precisió els ingredients d'un experiment que podia quedar-se en un pur manierisme formal però no ho fa. *Totes les estacions de França*, que pren el nom a un poema de Carner, convida al joc i al divertiment, es llegeix bé i atrapa però, sobretot, permet que tothom pugui transitar per una lògica diferent de l'habitual. Si un s'esforça per mantenir una progressió lineal dels fets, fracassarà rotundament. El lector cartesià poc avesat a bucles o a lògiques de xarxa es pot estressar. Però el text té l'habilitat de submergir-lo en una forma poc comuna de percebre la seqüència dels fets, del que ve abans i què ve després, del que és causa i què és efecte, del que és inici i què és final.

Tot i tractar-se d'un *thriller*, la solució a l'enigma aviat deixa de tenir cap importància. I és que, de maleta abandonada en un tren al sud de París, no n'hi ha una, sinó 15 (o 16 o 17). De relat no n'hi ha un, sinó múltiples microhistòries que conflueixen en un mateix vagó i que, per a sorpresa del lector, es contradiuen i s'exclouen però totes coexisteixen. De narradors, n'hi ha tres. De personatges, n'hi ha de reiteratius que salten d'una història a l'altra i apareixen intermitentment en seqüències a vegades cinematogràfiques. I tot això, que podria ser un embolic o un exercici formal per a lectors experts, es converteix en una àgil *rail movie* urbana.

Amb una presència destacada de la música, amb pàgines memorables sobre Liszt i el públic melòman que assisteix a les òperes, el text progressa d'una manera que evoca, d'alguna manera, la música barroca, aquesta melodia recurrent que torna, amb lleugeres variacions, a un punt per on ja ha passat abans. A més de ser una novel·la sense gènere

(o potser per això mateix), *Totes les estacions de França* segueix una lògica que es desplega en cercles que evolucionen a partir de centres diferents o, si voleu, en bucles o en rizomes: la maleta actua només com un nus de sentit. El text d'Oriol Ponsatí-Murlà és la transposició narrativa d'una sospita o d'una reflexió epistemològica.

Als que no han llegit el text, els direm que la notícia d'una maleta abandonada al RER B de París no és cap ficció, com el mateix autor deixa clar en encapçalar el llibre. Als que, en canvi, ja han viatjat amb l'autor 15 (o 16 o 17) vegades en un tren ràpid que circula pels buidells de París, els direm que l'or de la maleta era fals, com va publicar la premsa francesa uns dies després. Tot i que això, per al lector que ha entrat en l'estructura de xarxa desplegada per Oriol Ponsatí-Murlà, ja no té cap importància. Aquesta és, entre d'altres, la bondat d'un text que, tot jugant, fa possible viure l'experiència d'una altra lògica, la lògica d'una antinovel·la. *

Oriol Ponsatí-Murlà
ha guanyat el darrer premi Just M. Casero de Girona
LLUÍS SERRAT

TOTES LES ESTACIONS DE FRANÇA
Oriol Ponsatí-Murlà
Premi Just M. Casero
Editorial: Empúries
Barcelona, 2014
Pàgines: 124
Preu: 16 euros

Josep Puig i Pla ha estat el curador d'aquest volum de memòries / MARIA TERESA MÀRQUEZ

El món viscut d'Esteve Albert suggereix aquests interrogants. I ho fa perquè, a banda de la seva significada trajectòria independentista, no deixa de plantejar un altre aspecte d'interès: una certa semblança ideològica entre la Unió Socialista de Catalunya, Unió Democràtica i el Front Nacional pel que fa a un discurs propi de les elits.

I per cert, l'esclaridor pròleg d'Hilari Ràguer, l'oportuna justificació del volum a càrrec de l'editor i la introducció precisa (com també ho són les nombroses notes a peu aclaridores) de Josep Puig i Pla, expliciten que *determinats* relats històrics –prou sovint els més útils– continuen produint-se –sortosament– fora de l'espai universitari de Bolonya. Per què deu ser...? *

LA MEMÒRIA DE L'ESTEVE ALBERT
Curador:
Josep Puig i Pla
Editorial: Voliana
Argentona, 2013
Pàgines: 191
Preu: 15 euros